

Home>Taking legal action>Where and how>Which country's law applies?

Pravo koje države je mjerodavno?

Croatia

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

U Republici Hrvatskoj je međunarodno privatno pravo uređeno Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (ZMPP) („Narodne novine“, broj 101/17), koji je stupio na snagu 29. siječnja 2019. ZMPP-om se uređuju mjerodavno pravo za privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem, nadležnost sudova i drugih tijela Republike Hrvatske u privatnopravnim odnosima s međunarodnim obilježjem i pravila postupka, priznanje i ovrha stranih sudskih odluka. ZMPP se primjenjuje na privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem ako nisu uređeni pravno obvezujućim aktima Europske unije, međunarodnim ugovorima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i drugim zakonima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencije o građanskom postupku iz 1954.

Haška konvencija o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja iz 1961.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode iz 1971.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za odgovornost proizvođača za svoje proizvode iz 1973.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Republika Hrvatska je na temelju notifikacije o sukcesiji postala stranka više bilateralnih međunarodnih ugovora, kao npr. ugovori o pravnoj pomoći, konzularne konvencije, ugovori o trgovini i plovidbi. S određenim državama zaključeni su ugovori o pravnoj pomoći koji sadrže i norme o rješavanju sukoba zakona:

Ugovor o uzajamnom pravnom prometu s Austrijom iz 1954. godine, Beč, 16. prosinca 1954.

Ugovor o uzajamnoj pravnoj pomoći s Bugarskom iz 1956. godine, Sofija, 23. ožujka 1956.

Ugovor o reguliranju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima sa Češkom, Beograd, 20. siječnja 1964.

Ugovor o uzajamnim pravnim odnosima s Grčkom iz 1959. godine, Atena, 18. lipnja 1959.

Ugovor o uzajamnom pravnom prometu s Mađarskom iz 1968. godine.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U pravnim situacijama s međunarodnim obilježjem sudovi primjenjuju međunarodno privatno pravo s pomoću triju metoda i to: kolizijskim pravilima, pravilima neposredne primjene i posebnim materijalnim pravilima.

2.2 Upućivanje

ZMPP u čl. 9 propisuje da primjena prava neke države na koje upućuju odredbe ZMPP znači primjenu pravnih pravila koja su na snazi u toj državi, osim njezinih pravila o određivanju mjerodavnog prava.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Pod promjenjivošću statuta podrazumijeva se pojava koja se javlja kad za vrijeme trajanja pravnog odnosa dolazi do promjene činjeničnog stanja na kojem se zasniva poveznica, to može utjecati na promjenu mjerodavnog prava. Primjenjuje se isto kolizijsko pravilo, no mijenjaju se okolnosti na kojima se zasniva poveznica. Takva se pitanja javljaju samo ako se mjerodavno pravo određuje pomoću promjenjivih, a ne stalnih poveznica.

ZMPP u članku 21. propisuje da ako je stvar na kojoj je već stečeno neko stvarno pravo priprije u drugu državu, za stjecanje ili gubitak tog prava mjerodavno je pravo po kojemu je to stvarno pravo stečeno. Za vrstu i sadržaj prava na stvari mjerodavno je pravo države u kojoj se stvar nalazi. Ako na stvari koja priprije iz jedne države u drugu nije već stečeno neko stvarno pravo, za stjecanje ili prestanak tog prava uvažavaju se i činjenice nastale u drugoj državi.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Pravo koje je mjerodavno prema odredbama ZMPP-a iznimno se ne primjenjuje ako je prema svim okolnostima očito da privatnopravni odnos s tim pravom ima samo neznatnu vezu, a da je s nekim drugim pravom u očito užoj vezi. (Čl. 11)

Ne primjenjuju se pravila strane države mjerodavnog prema odredbama ZMPP-a ako bi učinak njihove primjene bio očito protivan javnom poretku Republike Hrvatske. (Čl. 12.)

Neovisno o drugim odredbama ZMPP-a, sud može primijeniti odredbu hrvatskog prava koja se smatra toliko važnom za zaštitu hrvatskog javnog interesa, poput političkog, društvenog, gospodarskog ustroja, da se primjenjuje na sve situacije koje ulaze u njeno polje primjene, bez obzira na pravo koje je mjerodavno. Ako je ispunjenje određene obveze u cijelosti ili djelomično protivno odredbi prava strane države u kojoj treba ispuniti tu obvezu, sud može priznati učinak toj odredbi. Pri odlučivanju o priznanju učinaka toj odredbi u obzir uzima njena priroda, svrha te posljedice priznanja, odnosno nepriznanja njezinog učinka. (Čl. 13)

2.5 Dokaz stranog prava

Sud ili drugo tijelo u Republici Hrvatskoj utvrđuje sadržaj prava strane države po službenoj dužnosti. Pravo strane države primjenjuje se na način kako se tumači u toj državi. Sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske može obavijest o sadržaju prava strane države zatražiti od ministarstva pravosuđa ili nekog drugog tijela kao i vještaka ili specijaliziranih ustanova. Stranke mogu podnositi javne ili privatne isprave o sadržaju prava strane države. Ako se sadržaj prava strane države ne može utvrditi jedan od navedenih načina, primjenjuje se hrvatsko pravo. (Čl.8)

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Pravo mjerodavno za ugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Uredba Rim I) unutar njezinog polja primjene.

Pravo mjerodavno za ugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe Rim I., a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe Rim I. koje se odnose na te ugovorne obveze.

3.2 Izvanugovorne obveze

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II) unutar njezinog polja primjene.

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe Rim II., a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe Rim II. koje se odnose na te izvanugovorne obveze.

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze zbog prometnih nesreća na cestama određuje se primjenom Haške konvencije o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama od 4. svibnja 1971.

Pravo mjerodavno za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod određuje se primjenom Haške konvencije o zakonu koji se primjenjuje u slučajevima odgovornosti proizvođača za svoje proizvode od 2. listopada 1973.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin. Jednom stečena poslovna sposobnost ne gubi se promjenom državljanstva.

Za osobno ime fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin.

Ako se brak sklapa u Republici Hrvatskoj, nevjesta i ženik mogu odrediti prezime po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

Zakonski zastupnici mogu pred matičnim uredom odrediti osobno ime djeteta po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Za odnose roditelja i djece mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. (Haška konvencija iz 1996.)

Pravo mjerodavno za odnose roditelja i djece koji su isključeni iz polja primjene Haške konvencije iz 1996., a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Haške konvencije iz 1996. koje uređuju te odnose.

Za utvrđivanje ili osporavanje majčinstva ili očinstva mjerodavno je u trenutku pokretanja postupka:

1. pravo uobičajenog boravišta djeteta, ili
2. ako je to u najboljem interesu djeteta, pravo države čiji je dijete državljanin ili pravo države čiji su državljani osobe čije se majčinstvo ili očinstvo utvrđuje ili osporava.

Za valjanost priznanja majčinstva ili očinstva mjerodavno je:

1. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta djeteta u trenutku priznanja, ili
2. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta osobe koja priznaje majčinstvo, odnosno očinstvo, u trenutku priznanja.

3.4.1 Posvojenje

Za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik.

Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavna su kumulativno prava objiju država čiji su oni državljani.

Ako posvojitelji zajednički posvajaju, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja, osim prava državljanstva posvojenika, mjerodavno je i pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavna su prava država čiji su državljani i jedan i drugi posvojitelj.

Za učinak posvojenja mjerodavno je pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja i posvojenika u vrijeme zasnivanja posvojenja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je jedan od njih državljanin Republike Hrvatske. Ako ni jedan od posvojitelja ni posvojenik nisu državljani Republike Hrvatske, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik.

Iznimno, kad posvojenje u državi podrijetla djeteta nema učinak prestanka postojećeg pravog odnosa roditelj – dijete, posvojenje se može pretvoriti u posvojenje koje ima takav učinak, ako su pristanci osoba, ustanova i nadležnih tijela čiji je pristanak odnosno odobrenje potrebno za posvojenje bila dana ili se daju za potrebe tog posvojenja te ako je to posvojenje u najboljem interesu djeteta.

Ako je primjena stranog prava (na temelju gore navedenog) protivna najboljem interesu posvojenika i ako posvojenik ili posvojitelj, odnosno posvojitelji, imaju očito usku vezu s Republikom Hrvatskom, mjerodavno je hrvatsko pravo.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Za pretpostavke za sklapanje braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je, za svaku osobu, pravo države čiji je ona državljanin u vrijeme sklapanja braka. Brak se neće sklopiti ako bi to bilo očito protivno javnom poretku Republike Hrvatske.

Za oblik braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je hrvatsko pravo.

Brak sklopljen u stranoj državi priznaje se ako je sklopljen u skladu s pravom te države.

Kada je brak sklopljen u stranoj državi između osoba istoga spola priznaje se kao životno partnerstvo ako je sklopljen u skladu s pravom države u kojoj je sklopljen.

Za valjanost braka mjerodavno je pravo po kojem je brak sklopljen.

Za razvod braka mjerodavno je pravo koje izaberu bračni drugovi. Bračni drugovi mogu izabrati jedno od sljedećih prava:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u vrijeme izbora, ili
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, ili
3. pravo države čiji je državljanin barem jedan od njih u vrijeme izbora, ili
4. hrvatsko pravo.

Sporazum o mjerodavnom pravu iz stavka 1. ovoga članka sklapa se u pisanom obliku. Može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do trenutka pokretanja postupka za razvod braka.

Ako bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo (prema odredbi članka 36. ZMPP-a), za razvod braka mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj u trenutku pokretanja postupka za razvod braka oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države čiji su oni državljani u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, podredno
4. hrvatsko pravo.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Za pretpostavke i postupak za sklapanje i prestanak životnog partnerstva u Republici Hrvatskoj, koje se zasniva upisom u registar životnog partnerstva, mjerodavno je hrvatsko pravo.

Registrirana životna zajednica osoba istog spola, sklopljena u drugoj državi, priznaje se u Republici Hrvatskoj kao životno partnerstvo, ako je sklopljeno po pravu te države.

Za zasnivanje i prestanak neformalnih životnih partnerstava, mjerodavno je pravo države s kojom ono ima ili, ako je prestalo postojati, je imalo najužu vezu.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Za razvod braka mjerodavno je pravo koje izaberu bračni drugovi. Bračni drugovi mogu izabrati jedno od sljedećih prava:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u vrijeme izbora, ili
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, ili
3. pravo države čiji je državljanin barem jedan od njih u vrijeme izbora, ili
4. hrvatsko pravo.

Sporazum o mjerodavnom pravu sklapa se u pisanom obliku. Može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do trenutka pokretanja postupka za razvod braka.

Ako bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo (prema odredbi članka 36. ZMPP-a), za razvod braka mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj u trenutku pokretanja postupka za razvod braka oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države čiji su oni državljani u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, podredno
4. hrvatsko pravo.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Za obveze uzdržavanja mjerodavno pravo određuje se prema Haškom protokolu od 27. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Pravo mjerodavno za imovinske odnose bračnih drugova određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Pravo mjerodavno za nasljeđivanje određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27. 7. 2012.).

Za oblik oporučnog raspolaganja mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o sukobima zakona kod oblika oporučnih raspolaganja od 5. listopada 1961.

3.8 Nekretnine

Za stvarna prava na stvarima mjerodavno je pravo mjesta gdje se stvar nalazi.

3.9 Nesolventnost

U području stečaja primjenjuje se Uredba (EU) br. 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti (preinaka)

Posljednji put ažurirano: 15/09/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.